

LÄSFÖRSTÅELSE- *strategier*

Använd dina

FÖRKUNSKAPER

Tänk dig att du ska läsa en text om Danmark. Då kan det vara smart att fundera på vad du redan vet. Har du varit i Danmark på semester? Har du sett ett program på tv om Danmark? Det blir lättare att förstå texten om du funderar på vad du vet innan du läser den.

FÖRKUNSKAPER

Förkunskaper är sådant som du redan kan om ämnet. Det kan vara:

♥ ÄMNESKUNSKAPER

♥ KUNSKAPER OM TEXTTYPEN

♥ EGNA ERFARENHETER

♥ INSIKT OM DIN EGEN LÄSNING OCH LÄSFÖRSTÅELSE

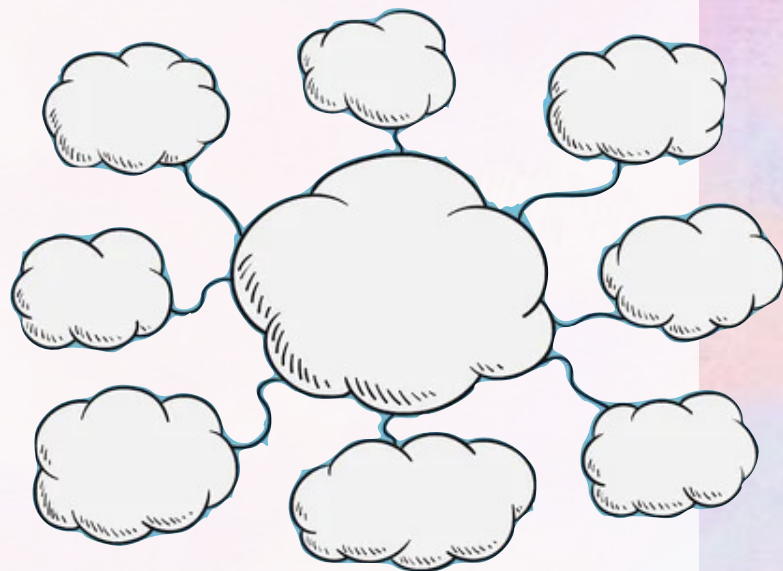

BRAINSTORMA

Att brainstorma betyder att du under en begränsad tid skriver ner allt du kommer på som handlar om ett visst ämne, till exempel Danmark.

TANKEKARTA

Ett annat sätt att aktivera dina förkunskaper är att göra en tankekarta, eller mindmap som det också kallas. Det är bra att göra tankekartan i par eller mindre grupp eftersom ni då kan dra nytta av varandras kunskaper.

FÖRUTSPÅ

Vad texten handlar om

Läsförståelsestrategin förutspå använder du före och under läsningen. Att förutspå är att försöka lista ut vad texten handlar om. Att förutspå kan också vara att gissa vad som ska hända härnäst.

RUBRIKER

Läs **HUVUDRUBRIKEN** och **UNDERRUBRIKERNA** och försök gissa vad varje stycke kommer att handla om. Ska du läsa en hel bok kan du göra samma sak med **INNEHÅLLSFÖRTECKNINGEN**.

ILLUSTRATIONER

Illustrationer kan vara:

- 🌸 **FOTON**
- 🌸 **RITADE BILDER**
- 🌸 **TABELLER**
- 🌸 **DIAGRAM**

Vad föreställer illustrationerna? Vad visar tabellerna och diagrammen? Om du läser en bok kan även omslagsbilden vara till god hjälp.

BEGREPP/NYCKELORD

Kolla i texten vilka begrepp eller nyckelord som är understrukna eller fetmarkerade, de brukar ge mycket information om innehållet i texten. Det blir lättare att förstå innehållet om du förstår begreppen/nyckelorden.

BLA BLA BLA

Skapa INRE BILDER

Lavan rinner nedför bergssidan i strida strömmar. Människorna i byn springer i panik. Kan du se bilden framför dig? Då vet du vad det innebär att **VISUALISERA**.

VISUALISERA

Visualisering är en läsförståelsestrategi som du kan använda före, under och efter läsningen. När du visualiserar så försöker du att se något i bilder. Om du visualiserar något som du läser, försöker du att skapa en inre bild i ditt huvud av det som du läser.

ANVÄND DINA SINNEN

Författaren till en text försöker att, med hjälp av språket, måla bilder åt läsaren genom att beskriva hur saker och ting:

♥ LÅTER

♥ LUKTAR

♥ SMAKAR

♥ KÄNNES

♥ SER UT

Läs

PÅ, MELLAN & BORTOM

raderna

När du arbetar med läsförståelse stöter du på olika typer av frågor. Frågorna brukar delas in i på raderna, mellan raderna och bortom raderna. För att du ska kunna svara på de olika typerna av frågor krävs det att du läser en text på olika sätt.

PÅ RADERNA

Genom att läsa texten kan du svara på frågorna som ställs "på raderna". Svaret står helt enkelt i texten!

MELLAN RADERNA

När du läser mellan raderna försöker du förstå det som är underförstått i texten. När något är underförstått står det inte direkt utskrivet. I stället måste du klura ut vad författaren vill säga. Att läsa mellan raderna kallas ibland också för att göra **INFERENSER**.

BORTOM RADERNA

För att svara på en fråga bortom raderna räcker det inte att du läser texten. Svaret på en sådan fråga hittar du i stället i ditt huvud, bland dina kunskaper och erfarenheter. Om du har läst en text som handlar om vad någon har gjort på sommarlovet, skulle en fråga bortom raderna kunna vara:

VAD BRUKAR DU GÖRA PÅ SOMMARLOVET?

VAD ÄR DET DU INTE *förstår?*

IFRÅGASÄTT

Att reda ut oklarheter handlar alltså om att du ska läsa mer aktivt och bli medveten om din förståelse. Du ska inte bara läsa på utan ibland stanna upp och ställa dig frågorna:

 FÖRSTÅR JAG DET HÄR?

 VAD ÄR DET JAG INTE FÖRSTÅR?

 VARFÖR FÖRSTÅR JAG INTE?

När du blir medveten om vad det är du inte förstår kan du göra något åt det.

HUR GÖR DU NÄR DU INTE FÖRSTÅR?

 BACKA OCH LÄS OM DET SOM DU INTE FÖRSTÅR. LÄS NOGGRANT OCH TÄNK EFTER. VAD ÄR DET DU LÄSER OCH VAD BETYDER DET?

 FRÅGA EN KOMPIS. KANSKE VET HEN, ELLER SÅ KAN NI HJÄLPA VARANDRA ATT FÖRSTÅ GENOM ATT SLÅ ERA KLOKA HUVUDEN IHOP.

 ANVÄND EN ORDLISTA. SLÅ UPP ORDET I EN ORDLISTA I BOKFORM ELLER PÅ INTERNET.

 SÖK PÅ INTERNET. TÄNK PÅ ATT ANVÄNDA DIG AV TILLFÖRLITLIGA KÄLLOR.

 ANVÄND ANDRA LÄSFÖRSTÅELSESTRATEGIER. DU MÅSTE KANSKE LÄSA MELLAN RADERNA FÖR ATT FÖRSTÅ. DET KAN OCKSÅ HJÄLPA ATT FÖRSÖKA SKAPA EN INRE BILD AV DET SOM HÄNDER I TEXTEN.

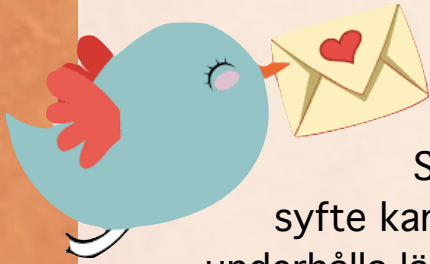
STÄLL FRÅGOR

om texten

Läsförståelsestrategin ställ frågor om texten handlar om att läsa kritiskt. Att läsa kritiskt innebär att du ifrågasätter det du läser. Att du inte tror blint på allt som står i en text utan ifrågasätter det som står där.

SYFTE, TEMA ELLER BUDSKAP?

Alla texter har ett syfte, ett tema och ett budskap och det är inte alltid så lätt att hålla isär vad som är vad av dessa tre.

TEXTENS SYFTE

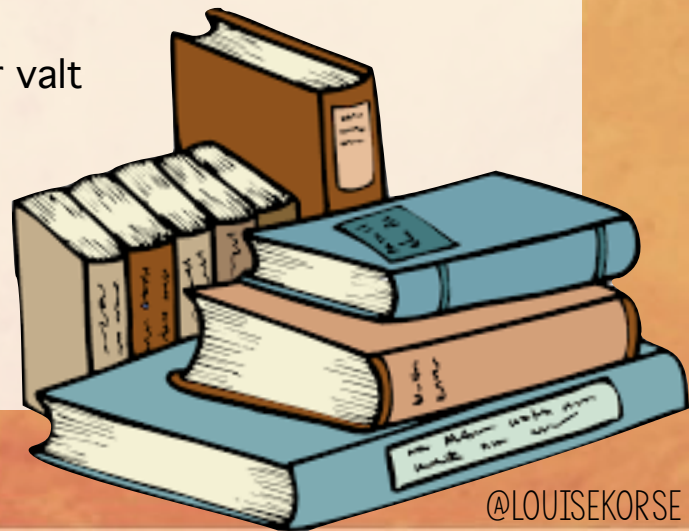
Syftet är vad författaren vill göra med sin text. Ett syfte kan till exempel vara att övertyga någon om något, att underhålla läsaren eller att lära ut något.

TEXTENS TEMA

Textens tema är det texten handlar om. En berättande text kan till exempel handla om en pojke som flyr från ett land i krig. En instruerande text kan handla om hur du monterar en bokhylla.

TEXTENS BUDSKAP

Budskapet det författaren vill säga eller förmedla. Om författaren till exempel har valt att skriva en argumenterande text om djurförsök, kan budskapet vara att hen vill förbjuda plågsamma djurförsök.

STÄLL FRÅGOR

om texten

TEXTTYPEN STYR

Det är textens syfte och budskap som styr vilken texttyp författaren väljer. Texttypen styr i sin tur strukturen och språket. Om författaren till exempel vill övertyga läsaren om något, till exempel att vi inte borde ha läxor i skolan, då skriver författaren en argumenterande text. Om författaren i stället vill lära skolelever om landet Norge eller hur universum skapades, ja, då skriver hen en beskrivande eller förklarande text. Så om du vet hur de olika texttyperna ser ut, kan du oftast lista ut vilket som är författarens syfte.

STÄLL FRÅGOR

För att förstå författarens syfte och budskap kan det vara bra att ställa frågor på texten. Använd dig av frågeorden vad, när, var, hur, vem eller vilka och varför. Exempel på frågor du kan ställa är:

- **VILKEN STIL OCH LAYOUT HAR TEXTEN? VILKEN TEXTTYP RÖR DET SIG OM?**
- **VEM ÄR FÖRFATTAREN?**
- **VILKET SYFTE HAR FÖRFATTAREN MED SIN TEXT?**
- **VARFÖR HAR FÖRFATTAREN SKRIVIT DEN?**
- **VILKET BUDSKAP HAR TEXTEN?**
- **VILKEN ÄR MÅLGRUPPEN? VEM VÄNDER SIG FÖRFATTAREN TILL?**
- **I VILKET SAMMANHANG ÄR TEXTEN SKRIVEN? ÄR DET TILL EXEMPEL EN NY ELLER GAMMAL TEXT?**
- **HUR VET JAG ATT DET SOM STÅR I TEXTEN ÄR SANT?**

Sammanfatta TEXTEN

En vanlig läsförståelsestrategi är att sammanfatta. Den använder du i första hand efter läsningen. Att sammanfatta innebär att du kortfattat berättar vad du har läst.

HITTA TEXTENS BUDSKAP

För att sammanfatta en text måste du hitta och bestämma vilken information som är viktig. Du måste också bestämma vilket textens huvudbudskap är. **BUDSKAPET ÄR VAD FÖRFATTAREN VILL FÖRMEDLA MED TEXTEN.**

NYCKELORD

Nyckelorden i en text är de orden som bär på mycket innehåll. Nyckelorden är oftast **SUBSTANTIV** och **VERB**, eftersom dessa är just innehållsord.

TANKEKARTA

Tankekartor kallas ibland för mindmappar. De kan hjälpa dig att strukturera det texten handlar om. När du gör en tankekarta ritar du en cirkel mitt på ett papper. I cirkeln skriver du textens ämne. Runt cirkeln ritar du sedan flera mindre cirklar. I varje mindre cirkel skriver du viktig information från texten som har med ämnet att göra. För att visa hur information hör ihop kan du dra streck mellan cirklarna.

